

**ESENȚA ȘI MENIREA PUTERII DE STAT CA INSTRUMENT
DE ASIGURARE A SECURITĂȚII⁵**

**ESSENCE AND PURPOSE OF THE STATE POWER AS
AN INSTRUMENT FOR ENSURING SECURITY**

Gheorghe COSTACHI

doctor habilitat în drept, profesor universitar, cercetător
științific principal

ORCID ID: 0000-0003-1396-7598

Email: costachi70@mail.ru

Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 342.5:355.02

DOI: <https://doi.org/10.59295/ssdoed2025.05>

Abstract: *The article provides a brief analysis of state power, focusing on the clarification of its origin, how it is established within society, its essence, and its expression and exercise within the state. Special emphasis is placed on explaining the distinction and connection between the concepts of „power,” „forms of power,” „social power,” „political power,” „state power,” „sovereignty,” and „authority.” Additionally, the article explores the characteristics and functions of state power, ultimately highlighting its role in ensuring and guaranteeing the security of the state, society, and individuals in the contemporary period. Finally, it emphasizes the responsibility of state power to protect sovereignty and territorial integrity (state security), maintain public order and the rule of law (society’s security), and safeguard the rights and freedoms of citizens, ensuring a safe living environment and the economic and social security of citizens (individual security).*

Keywords: *power, state, state power, political power, sovereignty, state security, society’s security, individual security.*

Rezumat: *Articolul cuprinde o analiză succintă asupra puterii de stat, sub aspectul elucidării originii acesteia, modului de instituire în cadrul societății, esenței sale, de exprimare și exercitare în cadrul statului. Un accent important este pus*

⁵ Articolul a fost elaborat în cadrul subprogramului Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice, cifru 01.05.01, ICJPS, USM.

pe explicarea distincției și legăturii dintre noțiunile de „putere”, „formele puterii”, „putere socială”, „putere politică”, „putere de stat”, „suveranitate” și „autoritate”. Suplimentar, sunt elucidate trăsăturile și funcțiile puterii de stat, urmărindu-se într-un final accentuarea rolului acesteia în asigurarea și garantarea securității statului, a societății și persoanei în perioada contemporană. În final, se subliniază responsabilitatea puterii de stat de a proteja suveranitatea și integritatea teritorială (securitatea statului), de a menține ordinea publică și statul de drept (securitatea societății) și de a proteja drepturile și libertățile cetățenilor, a asigura un mediu de viață sigur și securitatea economică și socială a cetățenilor (securitatea persoanei).

Cuvinte-cheie: *putere, stat, putere de stat, putere politică, suveranitate, securitatea statului, securitatea societății, securitatea persoanei.*

Introducere

Studiul asupra puterii de stat este deosebit de important în contextul contemporan, având în vedere rolul central al statului în menținerea ordinii și securității, precum și în protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor. Într-o lume marcată de provocări geopolitice, sociale și economice, înțelegerea clară a mecanismelor puterii de stat devine esențială pentru asigurarea stabilității și dezvoltării societății. De asemenea, în contextul globalizării și al diversificării relațiilor internaționale, analiza diferențelor și legăturilor dintre diversele forme de putere, inclusiv puterea socială, politică și de stat, este deosebit de relevantă. Această abordare contribuie la o mai bună înțelegere a responsabilităților statului în fața cetățenilor săi, subliniind importanța protecției suveranității, integrității teritoriale și securității individului. Astfel, studiarea acestui subiect nu doar că răspunde nevoii de clarificare teoretică, dar se dovedește a fi un instrument util în cadrul dezbaterilor politice și juridice actuale.

Metode. Baza metodologică a cercetării cuprinde cele mai relevante metode de cercetare științifică în domeniul dreptului, precum: *metoda logică* (care cuprinde abstractizarea, analiza și sinteza), *metoda istorică* și *metoda analizei de conținut*.

Rezultate și discuții. Istoria evoluției civilizației umane, desfășurată pe parcursul mai multor secole, demonstrează clar că orice comunitate umană, indiferent de stadiul său de dezvoltare, necesită putere pentru a asigura funcționarea corespunzătoare a sistemului său social [1, p. 56; 2, p. 14].

În literatura de specialitate, conceptul de *putere* este pe larg interpretat și analizat. Autorul A. Amititeloaie subliniază originea romană a acestui termen, afirmând că „romanii, spre deosebire de greci, au acordat o mai mare importanță conceptului de *putere*, datorită spiritului de do-

minație militară care se înrădăcinase adânc în organizarea și funcționarea instituțiilor imperiale” [3, p. 319].

De la verbul *potere* (a putea, a fi capabil), latinii au derivat substantivul *potestas*, cu o conotație socială. Din această perspectivă, *potestas* se referă la „capacitatea unui individ sau a unui grup de a-și impune voința asupra altora” [4, p. 56], fie ei luați individual, fie organizați în diverse forme asociative, care dau naștere unor relații complexe de dominare, influențare, reprezentare, supunere, ascultare și altele.

Privind astfel, *potestas* capătă semnificația de *putere socială*, care se manifestă sub multiple forme, precum: putere politică, putere familială sau părintească, putere economică, putere religioasă, putere civilă etc. Totuși, în esență, *potestas* tinde să desemneze puterea din domeniul public. Același înțeles au și variantele din alte limbi: greacă (*dynatneis*), germană (*macht*), franceză (*pouvoir*), engleză (*power*) etc. [3, p. 319].

Din perspectivă sociologică, *puterea* este definită ca „o forță pusă în slujba unei idei, o forță născută din conștiința socială, destinată să conducă grupul în căutarea *binelui comun* și capabilă, atunci când este necesar, să impună membrilor atitudinea pe care o comandă”.

În politologie, noțiunea de *putere* este abordată ca „capacitatea de a influența comportamentul altora într-un mod dorit, având potențialul de a lua diverse forme mecanisme de influență”. Aceste mecanisme includ *persuasiunea* (influențarea fără a promite recompense sau a amenința cu pedepse din partea celor care dețin puterea), mici promisiuni ori tratative (promisiuni de recompensare, amenințări cu pedepsa), până la *presiune extremă* – forță sau coerciție (amenințarea cu o pedepse severe sau cu pierderi). În acest context, *puterea* este considerată sinonimă cu noțiunea de „influență”, care se referă la „capacitatea unei persoane de a modifica comportamentul altora în maniera pe care o favorizează”.

De asemenea, în anumite contexte, noțiunile de „autoritate” sau „coerciție” sunt utilizate ca sinonime ale conceptului de putere. *Autoritatea* este înțeleasă ca o formă de influență ce derivă din „acceptarea voluntară de către ceilalți a dreptului unei persoane de a stabili reguli sau de a emite imperative, așteptând în schimb ascultare și supunere”. *Coerciția*, pe de altă parte, este considerată „o formă de influență caracterizată printr-un grad înalt de constrângere sau obligativitate”.

Este important de menționat că, înainte de a fi instituționalizată și de a dobândi diverse forme, *puterea* este percepută ca fenomen. În acest sens, *puterea* a fost descrisă ca „posibilitatea de a exercita o comandă globală într-o colectivitate, în scopul de a o organiza, menține și apăra, sau ca o capacitate generalizată de a obține îndeplinirea unor obligații

impune indivizilor și grupurilor sociale, într-un sistem colectiv de organizare, atunci când aceste obligații sunt justificate prin scopuri comune”.

Astfel, termenul de *putere* presupune forța organizată, aparținând unui individ sau unui grup, concretizată în capacitatea acestuia de a defini și de a realiza interesele generale ale grupului, impunând voința sa tuturor membrilor acestuia, și, atunci când este necesar, utilizând legitim forța de constrângere sau de represiune [2, p. 15].

Evident, *puterea* este esențială în orice colectivitate umană, iar în funcție de diversitatea relațiilor sociale din cadrul acesteia, formele puterii pot varia semnificativ. În funcție de modalitatea în care puterea intervine în fenomenele sociale, aceasta poate fi: *anonimă* (se regăsește în societățile primitive, dar și în cele moderne, sub forma rezistenței colective la perturbarea ordinii publice); *individualizată* (se concentrează în persoana unui lider sau a unei minorități, manifestându-se sub formă de tiranie sau monarhie); și *instituționalizată* (reprezintă rezultatul procesului de instituționalizare a puterii, fenomen care „crează artificial o legătură normativ-juridică între instituțiile și persoana care devine guvernant în virtutea statutului acestei instituții”).

Puterea se instituționalizează în toate domeniile vieții sociale, având manifestări distincte în fiecare dintre acestea: în familie (sub autoritatea pater familias); la întreprindere (prin consiliul de administrație); în educație (prin profesori); în societate (prin instituții precum parlamentul și guvernul). Astfel, identificăm o varietate de forme ale *puterii*, precum: puterea economică, puterea militară, puterea spiritual-ideologică, puterea legislativă, puterea judecătorească, puterea politică, puterea publică și altele.

Deși formele *puterii* sunt diverse, nu putem concepe absența totală a vreuneia dintre ele fără a presupune dezintegrarea structurii sociale. Rolul fundamental al oricărei forme de *putere* este de a asigura coeziunea și funcționalitatea eficientă a structurilor și instituțiilor societății, coordonând activitățile interne ale acestora. În acest sens, puterea, în orice formă a sa, este esențială pentru menținerea ordinii și stabilității în cadrul colectivității umane.

Specificul fiecărei forme de *putere* constă în capacitatea purtătorilor acesteia de a-și impune voința asupra altora, determinându-le supunerea și subordonarea. Astfel, *puterea*, în esența sa, presupune existența unei surse de autoritate, iar caracteristica sa definitorie este capacitatea de a ordona și de a impune obligația celor care primesc ordinul, să se conformeze acestuia.

Pe măsură ce relațiile sociale au evoluat, autoritatea s-a separat din ce în ce mai mult de persoana celor care dețin sau exercită *puterea*. Acest proces a condus la apariția unui sistem organizat mai complex, pe care

astăzi îl numim *stat*. În această nouă configurare, *autoritatea* a capătat dimensiuni instituționalizate și a început să fie denumită „putere de stat”.

Dezvoltând în continuare acest aspect, vom menționa că *puterea* exercitată de organele gentilico-tribale (șefii triburilor sau a uniunilor de triburi) nu avea un caracter politic; nu era încredințată unui grup de persoane, separat de restul populației. Această formă de *putere socială* a devenit *politică* doar atunci când colectivitatea umană s-a transformat într-o societate mai complexă, „când membrii acesteia, chiar și în formă rudimentară, au devenit conștienți de apartenența lor la acea colectivitate, ceea ce presupune și diferențierea individului față de grupul său”.

Astfel, ceea ce diferențiază societatea politică de formele istorice pre-statale de conviețuire socială, este apariția unor structuri de autoritate distincte, desprinse din interiorul comunității, care sunt investite cu prerogative de comandă. Aceste structuri creează relații de subordonare între indivizii care formează societatea. Autoritățile constituite ca *putere instituționalizată*, aparținând unui grup minoritar, unui șef politic sau militar, sau unui lider spiritual și religios, exercită în mod constant aceleași tipuri de conduită și activități. Comunitatea, în ansamblul său, recunoaște și acceptă legitimitatea exercitării acestor prerogative și se conformează deciziilor de conducere, sub sancțiunea unor pedepse sociale în caz de încălcare.

Este un adevăr incontestabil că în antichitate au fost stabilite modele de organizare a guvernării, care au atribuit anumite funcții și puteri unor organisme specializate, dotate cu valențe și atribuții specifice [5, p. 207]. Din punct de vedere instituțional, *puterea* se materializează în diverse organisme, care preiau funcții specifice de conducere și control. Astfel, *puterea* instituționalizată devine *putere de stat*, exercitată atât la nivel central, cât și de diverse organe de stat specializate. Statul devine, prin urmare, titularul exclusiv al forței de comandă și dominație [5, p. 47-49], fiind entitatea care concentrează *puterea de stat* și o utilizează în mod direct sau prin intermediul instituțiilor sale.

Apariția statului a marcat, așadar, transformarea *puterii sociale* în *putere de stat* [6, p. 5]. De atunci, statul și *puterea de stat* sunt interdependente și indisolubile. Această relație trebuie înțeleasă în sens larg, ca un raport între formă și conținut, unde statul reprezintă forța materială a *puterii*, a cărei realizare e imposibilă fără un mecanism corespunzător. Organele statului sunt, astfel, instrumente ale *puterii*, prin care aceasta se exprimă concret și se materializează în practică.

Apariția *puterii de stat*, ca o necesitate obiectivă a vieții sociale organizate, și manifestarea sa prin autoritățile publice înzestrate cu pute-

re de constrângere au avut un rol fundamental în ordonarea relațiilor sociale, care anterior erau caracterizate prin anarhie, dezorganizare și conflicte. Acest proces a facilitat integrarea socială a indivizilor și a diverselor grupuri, asigurând stabilitatea și coeziunea comunității.

În literatura de specialitate, noțiunile de *putere politică* și *putere publică* sunt adesea folosite interschimbabil, dar, în realitate, ele nu sunt identice. *Putere politică* este o noțiune mai largă decât *puterea publică*. De exemplu, putem vorbi despre *puterea politică* a unui partid, chiar dacă acesta se află în opoziție, dar această putere nu este, în mod necesar, o putere publică.

Într-un astfel de cadru, dacă privim statul ca un element central al *puterii politice*, ce reprezintă organizarea unei ordini sociale menite să pună în valoare atât resursele materiale, cât și potențialul uman al unei națiuni, diferențele dintre noțiunile de *putere politică* și *putere publică* devin și mai evidente.

Spre deosebire de mediul natural (populația și teritoriul), *statul* a fost creat prin aplicarea forței de convingere și de constrângere, care după crearea acestuia s-a transformat din formă politică a *puterii sociale* în *putere publică* sau de stat.

Astăzi, noțiunea de *putere publică* se referă la *puterea politică* a unui grup social, ale cărui dimensiuni și structură variază în funcție de regimul politic din statul respectiv. Prin intermediul acestei puteri, grupul respectiv exprimă voința poporului, asigurându-se astfel că aceasta se realizează prin mijloace specifice exclusiv statului, care deține monopolul asupra elaborării și aplicării legii, precum și asupra forței de constrângere. *Puterea publică* se definește, așadar, ca o formă a *puterii sociale*, caracterizată prin continuitate, permanență și normativitate, având drept scop realizarea intereselor colective ale societății. Aceasta este organizată într-un mecanism specializat, cunoscut sub numele de „mecanism de stat” [7, p. 74].

În acest sens, un aspect important este confuzia între noțiunile de *putere politică* și *putere de stat*, care sunt adesea considerate identice. Totuși, *puterea de stat* este, de fapt, o putere derivată, subordonată *puterii politice* ce aparține poporului. Voința colectivă a poporului constituie temelia puterii (suveranității) acestuia și esența *puterii politice*, în timp ce statul (puterea de stat) reprezintă „forma politică”, manifestarea instituțională a acestei suveranități.

Poporul sau națiunea este titularul suprem al *puterii politice*, deci al *suveranității*, iar statul (autoritățile puterii publice) exercită *puterea de stat* încredințată în mod legitim de popor. Astfel, între popor și stat se stabilesc anumite relații fundamentate pe principiul respectării voinței poporului și pe un mecanism democratic de exercitare a puterii. Acest ciclu între pu-

terea politică (originală) și *puterea de stat* (derivată) se reia constant, atâta timp cât sunt respectate principiile fundamentale ale democrației.

Poporul, apelând periodic la proceduri electorale, își exercită *puterea politică* prin intermediul unor reprezentanți ai săi care pun bazele funcționării sistemului politic [8, p. 17].

Este esențial să subliniem că delegarea anumitor prerogative de putere către autoritățile publice specializate nu vine ca urmare a unui capriciu al statului, ci din necesitatea practică de a asigura guvernarea eficientă. Într-o societate complexă, nu există o soluție tehnică pentru exercitarea nemijlocită a suveranității de către popor, ceea ce face necesar transferul exercitării puterii către stat. Totuși, acest transfer nu alterează scopul final al puterii, care rămâne acela de a asigura binele comun al cetățenilor [2, p. 16].

De asemenea, este important de menționat că *puterea* nu se confundă cu *autoritatea*, chiar dacă aceasta din urmă este fundația pe care se sprijină *puterea*. Fără *puterea de stat* autoritatea politică nu ar putea exista. *Puterea statului* implică, în mod inevitabil, utilizarea constrângerii materiale și a forței specializate, în timp ce *autoritatea* se bazează pe respectarea legilor adoptate de organisme competente și legitime. Aceasta din urmă se asigură prin consimțământul voluntar al cetățenilor, iar forța coercitivă a statului este utilizată doar în cazurile de nerespectare a legii [5, p. 267].

Puterea de stat nu poate fi menținută și exercitată decât în măsura în care structurile de putere sunt legitime și în concordanță cu voința generală a societății. Astfel, deciziile politice, inclusiv legile, trebuie să reflecte interesele colective ale poporului, nu să fie folosite împotriva unor segmente ale acestuia [2, p. 16].

În acest sens, *puterea de stat* este direct derivată din *puterea politică* a poporului și nu poate fi exercitată împotriva titularului său, adică împotriva națiunii. Legitimitatea *puterii de stat* este asigurată doar atunci când aceasta își are fundamentul în suveranitatea poporului.

În egală măsură, *puterea de stat* nu poate fi exercitată în nume propriu de niciun alt subiect decât poporul și statul, ceea ce subliniază principiul fundamental al legalității acesteia. Uzurparea *puterii de stat*, în orice formă, reprezintă cea mai gravă crimă împotriva poporului este interzisă și pedepsită penal. Acesta este un principiu esențial al funcționării unui stat democratic și al protejării suveranității naționale.

Deși *puterea de stat* își are izvorul în *puterea politică*, aceasta se diferențiază de alte forme de *putere* prezente în societatea modernă, cum ar fi, de exemplu, *puterea exercitată de partidele politice, sindicate sau alte organizații sociale*. *Puterea de stat* este un mecanism instituționalizat,

reglementat de lege, care se manifestă prin autoritățile publice și are scopul de a asigura ordinea, stabilitatea și bunăstarea generală a națiunii.

În ceea ce privește trăsăturile specifice ale *puterii de stat*, pot fi evidențiate următoarele caracteristici [2, p. 16]: este o putere conferită de popor autorităților, care exercită conducerea statului; se manifestă ca o putere de dominație și constrângere, atunci când circumstanțele o impun; este o putere organizată, structurată și funcțională; este o putere supremă în interiorul statului și independentă față de alte forme de putere; este limitată de drepturile și libertățile cetățenilor, recunoscute și garantate de o lege supremă; și este revocabilă, poporul având dreptul de a retrage mandatul acordat reprezentanților aleși. Din perspectivă juridică, *puterea de stat* poate fi caracterizată ca o putere de centralizare, de arbitraj, de autoritate civilă, stabilă și persistentă în timp.

Este important să facem distincția între trăsăturile generale ale *puterii de stat* și exigențele pe care aceasta trebuie să le întrunească. Printre aceste exigențe se numără: legalitatea, legitimitatea, respectarea pluralismului politic și a democrației constituționale. Într-o guvernare democratică, specifică unui *stat de drept*, este esențial ca scopurile și funcțiile *puterii de stat* să fie în acord cu voința generală a titularului suveran al *puterii politice* – poporul.

Deși literatura de specialitate a dezvoltat concepte referitoare la funcțiile statului și a realizat clasificări ale acestora, din perspectiva științelor politice, care studiază fenomenul *puterii statale*, se poate susține pe deplin că o funcție fundamentală a statului (și a puterilor statale) este exprimarea și realizarea voinței suverane a poporului, ca unic titular al *puterii politice* [9, p. 6].

Aceste observații conduc la concluzia că *puterea de stat* este suverană, ceea ce înseamnă că, pe teritoriul său, este supremă și independentă față de orice putere străină. Acesta este dreptul statului de a-și rezolva autonom problemele interne și externe, în limitele respectării normelor de drept internațional.

Important este că, în prezent, rolul și funcțiile *puterii de stat* se concentrează în principal pe organizarea și reglementarea normativă a celor mai importante relații sociale și pe asigurarea respectării acestora, în caz de necesitate, prin folosirea forței de constrângere întru armonizarea și echilibrarea diferitelor categorii de interese sociale, și pe apărarea corpului social împotriva agresiunilor din interior și exterior (altfel spus, în asigurarea securității statului, societății și individului).

Cu referire la acest ultim aspect, este de subliniat că rolul *puterii de stat* în asigurarea securității statului, societății și individului este esențial, având multiple dimensiuni care se interconectează și se susțin reci-

proc. În acest sens, *puterea de stat*, reprezentată de instituțiile și autoritățile publice, are responsabilitatea:

- de a proteja suveranitatea și integritatea teritorială (în special, prin implicarea în gestionarea crizelor internaționale și promovarea unei politici de apărare) – în contextul asigurării *securității statului*;
- de a menține ordinea publică și statul de drept (prin asigurarea funcționării unui sistem juridic echitabil și transparent, prin respectarea legii și aplicarea acesteia în mod corect), prevenirea și combaterea criminalității și protecția infrastructurilor critice (sistemele energetice, rețelele de comunicație, transportul sau sistemele financiare etc.) – în contextul asigurării *securității societății*;
- de a proteja drepturile și libertățile cetățenilor (prin protecția împotriva discriminării, violenței, abuzurilor de putere și asigurarea unui sistem de justiție imparțial), a asigura un mediu de viață sigur (prin reglementarea și monitorizarea aspectelor de sănătate publică, siguranță alimentară, protecția mediului, prevenirea accidentelor și a dezastrelor naturale) și securitatea economică și socială a cetățenilor (prin protecția cetățenilor împotriva riscurilor economice, cum ar fi șomajul, sărăcia sau lipsa accesului la servicii de sănătate etc.) – în contextul asigurării *securității persoanei*.

Referințe:

1. COSTACHI, Gh., HLIPCĂ, P. *Organizarea și funcționarea puterii în statul de drept*. Ediția a II-a. Chișinău: S.n., 2011.
2. COSTACHI, Gh., HLIPCĂ, P. *Reflecții asupra conceptului „putere de stat”*. In: *Revista Națională de Drept*, nr. 5, 2008, p. 14-17.
3. Amititeloaie A. *Trăsăturile și ipostazele puterii politice în contextul adâncirii procesului de democratizare a vieții publice*. In: Probleme actuale ale științelor socioumanistice în condițiile integrării europene: materialele conferinței teoretico-științifice internaționale (28 ianuarie 2006). Chișinău: F.E.-P. Tipografia Centrală, 2006.
4. VÎLSAN, C. *Politologie*. București: Editura Economică, 1997.
5. IONESCU, C. *Drept constituțional și instituții politice*. Vol. I. București: Lumina Lex, 1997.
6. *Основы государства и права* / Под ред. О.Е. Кутафина. Москва: Юристъ, 1994.
7. GUCEAC, I. *Curs elementar de Drept Constituțional*. Vol. I. Chișinău, 2001.
8. ENACHE, M. *Conceptele de putere politică și de stat*. În: *Dreptul*, 1998, nr. 3.
9. MURARU, I., TĂNĂȘESCU, S. *Drept constituțional și instituții politice*. București: Lumina Lex, 2001.